

FYLKESTINGSSAK

Saksnummer	Utvalg/komite	Dato
014/2025	Fylkesrådet	21.01.2025
007/2025	Fylkestinget	17.02.2025
	Komite for utdanning og kompetanse	17.02.2025

Høring - NOU 2024 - 20 Det digitale (i) livet - Balansert oppvekst i skjermens tid

Sammendrag

I denne saken behandles høringsuttalelse med bakgrunn i utredningen «NOU 2024: 20 Det digitale (i) livet. Balansert oppvekst i skjermens tid (Skjermbrukutvalget)».

Opprinnelig høringsfrist ble satt til 11. februar 2025, men det ble senere gitt utsatt høringsfrist til 21. februar 2025.

Fylkesrådet anbefaler i denne saken å støtte skjermbrukutvalgets råd om skjermbruk for unge i alderen 13 til 19 år.

Bakgrunn

Skjermbrukutvalget ble oppnevnt for å gi regjeringen et bedre kunnskapsgrunnlag om hvordan barn og unges skjermbruk i barnehage, skole og fritid påvirker helse, livskvalitet, læring og oppvekst. Videre skulle utvalget, basert på kunnskapsgrunnlaget, gi innspill til politikkutvikling og gi råd om behovet for tiltak.

Barn og unge opplever mange gleder og positive sider ved sosiale medier og digitale spill. Likevel er det noen trender som har gått feil vei. Flere barn og unge rapporterer at de har dårligere psykisk helse. Mange av de negative utviklingstrekkene bli knyttet til barn og unges økende bruk av digital teknologi.

Nylig lanserte regjeringen en digitaliseringsstrategi som har et uttalt mål om at Norge skal være det mest digitaliserte landet i verden innen 2030. Skal denne målsettingen være realistisk, må befolkningen stole på at den ønskede utviklingen er trygg, ikke minst for barn og unge.

Problemstilling

Elevene skal oppleve en variert skolehverdag, hvor det digitale er en viktig del og bringer med seg mye positivt. Like fullt har digital teknologi noen egenskaper som kan påvirke elevens læring og motivasjon negativt. De mest tydelige utfordringene skjermbrukutvalget viser til når det gjelder barn og unges skjermbruk er (i) at skjermbruk kan fortrenge søvn, (ii)

at egenskaper ved sosiale medier kan medvirke til dårligere psykisk helse, og (iii) at skjermbruk kan utfordre barn og unges konsentrasjon og læring.

Nå de digitale enhetene brukes med en pedagogisk intensjon, er det forskjell på skjermbruk i skolen, og i fritiden. Men det forekommer også ikke-faglig bruk av digital teknologi i skoletiden. Veien til distraksjoner og til innhold uten faglig relevans kan være kort på en digital enhet med apper og nettilgang. I tillegg blir skolehverdagen til noen elever påvirket av det som skjer på digitale medier på fritiden. En rapport laget på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet viser at negative hendelser i dataspill, og spesielt på sosiale medier, påvirker flere elevers skolehverdag negativt.

Ved vurderingen av tiltak er det viktig å se etter løsninger som beholder de positive sidene ved skjermbruk, og begrenser de negative. Målet er at skjermbruken skal være trygg og helsefremmende, ved å være godt balansert opp mot andre behov og aktiviteter som er sentrale for en god oppvekst og et godt liv. Balansert, trygg og sunn skjermbruk gjelder ikke minst i skolen hvor barna skal gjøres rustet og godt forberedt til å møte dagens og morgendagens samfunn.

Barn og unge er forskjellige, men har de samme rettighetene. Barns rettigheter til blant annet personvern, deltakelse, ytrings- og informasjonsfrihet og beskyttelse mot skadelig innhold må balanseres i vurderingen av tiltak som virker inn på barn og unges skjermbruk.

Drøfting

Skjermbrukutvalget har følgende råd om skjermbruk for unge i alderen 13 til 19 år:

- Skjermbruk må inngå i et godt balansert liv, med tilstrekkelig tid til søvn, måltider, skolearbeid, fysisk aktivitet, og tid til å være sammen med venner og familie.
- Det bør være skjermfrie soner i ungdommens liv både på skolen og hjemme, for eksempel i forbindelse med søvn, måltider og felles aktiviteter.
- Voksne bør være gode forbilder og sørge for at ungdommene får gode vaner for skjermbruk i familien, med venner og på skolen.
- Voksne bør gi støtte og bidra til at unge får den kunnskapen de trenger til å regulere egen skjermbruk.
- Foreldre bør la ungdommene få være med på å lage regler for skjermbruk, og forklare ungdommene hvorfor det er viktig med balanse i hverdagen.
- Aldersgrensene for apper og tjenester bør i hovedsak følges. Voksne bør veilede ungdommene, slik at det de gjør på skjerm, er tilpasset deres alder og utviklingstrinn.
- Foreldre og andre voksne bør engasjere seg og snakke med de unge om hva de gjør på digitale plattformer. Innstillinger for foreldrekontroll bør brukes for de yngste ungdommene. Varslinger bør reduseres.
- Foreldre og andre voksne bør være gode rollemodeller og bidra til kunnskap om hvordan man oppfører seg på nett.
- Foreldre bør engasjere seg i barnets digitale skolehverdag og sette seg inn i ungdommens digitale skoleenheter og digitale læringsressurser.
- Foreldre, ansatte i skolen og andre voksne bør veilede unge i å drive med kun en skjermaktivitet om gangen når de trenger å konsentrere seg. Langlesing gjøres best på papir, og skjermer bør legges bort hvis ungdommen skal konsentrere seg om en lengre tekst.
- Foreldresamarbeid i regi av skolen eller FAU bør brukes til å etablere «skjermvettregler» om hvordan man oppfører seg på nett.

Administrasjonen har ingenting å utsette, og mener rådene fra skjermbrukutvalget

er gode.

Medvirkning

Det ble sendt e-post til medvirkning på adressen medvirkning@nfk.no den 17.12.2024. Det er ikke mottatt noen innspill.

Fylkesrådets vurdering

Fylkesrådet stiller seg positiv til skjermbrukutvalgets råd om skjermbruk for unge i alderen 13 til 19 år. Selv om barna i tenårene får gradvis større evne til selvregulering og mer ansvar og selvstendighet, er det fortsatt viktig å veilede og støtte ungdommene slik at de finner en balanse mellom skjermbruk og søvn, skolearbeid, fysisk aktivitet og det sosiale. Barn bør tidlig innarbeide gode vaner for en balansert, sunn og trygg skjermbruk gjennom veiledning fra foreldre og andre voksne som de kan ta med seg inn i ungdomstiden og videre inn i voksenlivet.

Barn og unges vaner og bruk knyttet til digitale verktøy og plattformer påvirker skolehverdagen på mange ulike måter. Når det gjelder faglig bruk av digitale verktøy er det viktig at elevene er godt rustet og forberedt til det som møter dem i arbeidslivet, der man blir stadig mer digitalisert. Skolen har en viktig oppgave gjennom å øke elevenes digitale ferdigheter, med særlig fokus på kritisk tenkning og dømmekraft.

Digitale plattformer og skjermbruk påvirker også i stor grad det sosiale livet til barn og unge i dag. Selv om mye av dette ikke har direkte sammenheng med den faglige bruken av skjermer og digitale verktøy, har dette stor innvirkning når det gjelder elevenes trivsel i skolen. Elevundersøkelsen i Nordland for skoleåret 2023/2024 viser en dobling av antallet elever som blir mobbet digitalt. Trenden er også økende på nasjonalt nivå.

Skolen har i henhold til opplæringsloven et ansvar for å sikre at det psykososiale arbeids- og læringsmiljøet fremmer helse, trivsel og læring. Skolen er forpliktet til å arbeide aktivt og systematisk for å fremme et godt psykososialt miljø der den enkelte kan oppleve trygghet og sosial tilhørighet.

Dette temaet berører i stor grad skolenes arbeid mot mobbing, og ikke minst Nordland fylkeskommune og nordlandssamfunnets satsing på Ung Inkludering. Det er viktig at stortinget og regjeringen følger opp utvalgets anbefalinger, og sikrer at barnehager, skoler, barn og unge, samt foreldre og andre voksenpersoner får gode og tydelige råd om sunn skjermbruk og bruk av digitale verktøy.

Konsekvenser for Nordland fylkeskommune

Økonomiske og administrative konsekvenser

Saken i seg selv vil ikke medføre økonomiske eller administrative konsekvenser.

Andre konsekvenser

Saken har ikke kjente konsekvenser for likestilling, miljø/klima, universell utforming eller bygningsmessige forhold.

Fylkesrådets innstilling til vedtak

Nordland fylkesting støtter skjermbrukutvalgets råd om skjermbruk for unge i alderen 13 til 19 år.

Bodø den 21.01.2025
Svein Øien Eggesvik
fylkesrådsleder
sign

Joakim Sennesvik
fylkesråd for utdanning og kompetanse
sign

21.01.2025 Fylkesrådet

Votering i Fylkesrådet

Enstemmig

Innstilling fra Fylkesrådet

Fylkesrådets innstilling enstemmig vedtatt

17.02.2025 Fylkestinget

Utdanning og kompetansekomiteens innstilling ble lagt fram av saksordfører Åshild Charlotte Pettersen, SV-Sosialistisk Venstreparti:

1. Nordland fylkesting støtter skjermbrukutvalgets råd om skjermbruk for unge i alderen 13 til 19 år, men fylkestinget savner tydeligere nasjonale råd om barn og unges skjermbruk med utgangspunkt i føre var-prinsippet, særlig av hensyn til de yngste barna. Dette siden forskningen er utydelig og det mangler følgeforskning over lengre tid.
2. Nordland fylkesting støtter skjermbruksutvalgets anbefalinger til myndigheter og skoleeiere, men vil understreke betydningen av noen anbefalinger:
 - a. Det trengs tydeligere retningslinjer for pedagogisk og læringsfremmende skjermbruk, deriblant mer forskning på hvilke digitale læringsressurser som fremmer læring, og veiledning for lærere om hvordan ulike digitale verktøy kan brukes slik at de bidrar til pedagogisk merverdi og uten å skape for store distraksjoner.
 - b. Det bør settes av ressurser for å forske videre på skjermbrukens langtidsvirkninger og effekten på barn og ungdoms læring, helse og sosiale utvikling jamfør utvalgets anbefalinger i 17.5.3.
 - c. Staten bør vurdere om dagens nivå på det totale tilskuddet til læremidler i skolen, er tilstrekkelig til å gi elevene et variert tilbud og læreren reell metodefrihet til å velge mellom analoge og digitale læremidler
3. Nordland fylkesting mener rådene for barn fra null til fem år bør følges opp gjennom helsestasjonenes basisprogram. For barn over seks år bør skjermbruk være en del av skole-hjem-samarbeidet gjennom grunnopplæringen.

4. Nordland fylkesting støtter regjeringens utredning hvordan myndighetene kan sikre en reell aldersverifisering på plattformene. Utredningen må være basert på faglige råd og forankres i lovverket, og ikke defineres av leverandørene.
5. Nordland fylkesting mener dagens omfang av skjermbruk i barneskolen har vist seg å utfordre reklameforbudet i opplæringsloven, elevenes krav på personvern, gratisprinsippet i skolen, barnas krav på beskyttelse mot skadelig innhold, og foreldrenes rett til å ta avgjørelser på vegne av barna i private spørsmål. Nordland fylkesting mener skjermbruken i barneskolen må reduseres, og at hjemssending av enheter bør unngås i småskolen. Videre ber vi Kunnskapsdepartementet vurdere å forsterke kravene til filter på skolens digitale enheter, med utgangspunkt i Utdanningsdirektoratets veileder for beskyttelse mot skadelig innhold på nett.
6. Nordland fylkesting ber fylkesrådet arbeide med digitalt kompetanseløft i skolene for å sikre profesjonsfaglig digital kompetanse i skoleverket.
7. Nordland fylkesting vil poengtere hovedfunnene i rapporten der bruk av skjermer kan gjøre det vanskeligere for barn og unge å sovne og kan gi dårligere søvn, samt at egenskaper ved sosiale medier kan føre til dårligere psykisk helse.
8. Nordland fylkesting mener at særlig foreldre må engasjere seg mer i det digitale livet til barn og unge. Foreldre må regulere barnas skjermbruk, veilede ungdommene og være gode rollemodeller.

Votering i plenum

Utdanning og kompetansekomiteens innstilling enstemmig vedtatt med 45 stemmer (11 Arbeiderpartiet, 11 Høyre, 6 Fremskrittspartiet, 5 Senterpartiet, 4 SV-Sosialistisk Venstreparti, 3 Rødt, 2 Industri- og Næringspartiet, 1 Venstre, 1 Miljøpartiet De Grønne, 1 Kristelig Folkeparti).

FT 007/2025

Vedtak

1. Nordland fylkesting støtter skjermbrukutvalgets råd om skjermbruk for unge i alderen 13 til 19 år, men fylkestinget savner tydeligere nasjonale råd om barn og unges skjermbruk med utgangspunkt i føre var-prinsippet, særlig av hensyn til de yngste barna. Dette siden forskningen er utydelig og det mangler følgeforskning over lengre tid.
2. Nordland fylkesting støtter skjermbruksutvalgets anbefalinger til myndigheter og skoleeiere, men vil understreke betydningen av noen anbefalinger:
 - a. Det trengs tydeligere retningslinjer for pedagogisk og læringsfremmende skjermbruk, deriblant mer forskning på hvilke digitale læringsressurser som fremmer læring, og veiledning for lærere om hvordan ulike digitale verktøy kan brukes slik at de bidrar til pedagogisk merverdi og uten å skape for store distraksjoner.
 - b. Det bør settes av ressurser for å forske videre på skjermbrukens

langtidsvirkninger og effekten på barn og ungdoms læring, helse og sosiale utvikling jamfør utvalgets anbefalinger i 17.5.3.

- c. Staten bør vurdere om dagens nivå på det totale tilskuddet til læremidler i skolen, er tilstrekkelig til å gi elevene et variert tilbud og læreren reell metodefrihet til å velge mellom analoge og digitale læremidler
3. Nordland fylkestering mener rådene for barn fra null til fem år bør følges opp gjennom helsestasjonenes basisprogram. For barn over seks år bør skjermbruk være en del av skole-hjem-samarbeidet gjennom grunnopplæringen.
4. Nordland fylkestering støtter regjeringens utredning hvordan myndighetene kan sikre en reell aldersverifisering på plattformene. Utredningen må være basert på faglige råd og forankres i lovverket, og ikke defineres av leverandørene.
5. Nordland fylkestering mener dagens omfang av skjermbruk i barneskolen har vist seg å utfordre reklameforbudet i opplæringsloven, elevenes krav på personvern, gratisprinsippet i skolen, barnas krav på beskyttelse mot skadelig innhold, og foreldrenes rett til å ta avgjørelser på vegne av barna i private spørsmål. Nordland fylkestering mener skjermbruken i barneskolen må reduseres, og at hjemssending av enheter bør unngås i småskolen. Videre ber vi Kunnskapsdepartementet vurdere å forsterke kravene til filter på skolenes digitale enheter, med utgangspunkt i Utdanningsdirektoratets veileder for beskyttelse mot skadelig innhold på nett.
6. Nordland fylkestering ber fylkesrådet arbeide med digitalt kompetanseløft i skolene for å sikre profesjonsfaglig digital kompetanse i skoleverket.
7. Nordland fylkestering vil poengtere hovedfunnene i rapporten der bruk av skjermer kan gjøre det vanskeligere for barn og unge å sovne og kan gi dårligere søvn, samt at egenskaper ved sosiale medier kan føre til dårligere psykisk helse.
8. Nordland fylkestering mener at særlig foreldre må engasjere seg mer i det digitale livet til barn og unge. Foreldre må regulere barnas skjermbruk, veilede ungdommene og være gode rollemodeller.

Vedlegg

Tittel	DokID
Høring fra Kunnskapsdepartementet	1446604
NOU_2024_20_KD	1446605
Søknad om utsatt høringsfrist - NOU 2024 - 20 Det digitale (i) livet - Balansert oppvekst i skjermens tid	1446603
Svar på søknad om utsatt høringsfrist NOU 2024:20	1446601
Nordland FK - ny frist 21.02.2025	
Innspill til politikerne fra LO ved Skolenes Landsforbund	1482964
Skolenes landsforbund sitt høringssvar til	1484975
Skjermbruksutvalget NOU2024-20	
Innspill fra Nordland eldreråd	1488230

